

O'ZBEK TILI DARSLARIDA INTERAKTIV METODLARNI QO'LLASH SAMARADORLIGI: TOSHKENT SHAHRIDAGI TAJRIBA NATIJALARI

M.M. Rasulova

TMC instituti "Pedagogika va psixologiya" kafedrası katta o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12176726>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbek tili darslarida interaktiv metodlarni qo'llash samaradorligi yoritiladi. Toshkent shahar 23-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining 8-sinf o'quvchilari bilan o'tkazilgan tajriba natijalari asosida interaktiv metodlarning o'quvchilarning bilim darajasi va o'qishga bo'lgan qiziqishiga ta'siri o'rganilgan. Klaster, aqliy hujum va ro'l o'ynash metodlari qo'llanilgan tajriba davomida olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, ushbu metodlarning dars samaradorligiga ijobiy ta'siri aniqlangan.

Kalit so'zlar: Interaktiv metodlar, O'zbek tili darslari, Klaster metodi, Aqliy hujum, Ro'l o'ynash, O'quvchilar samaradorligi, Pedagogik texnologiyalar, Adabiyotlar ro'yxati.

EFFECTIVENESS OF USING INTERACTIVE METHODS IN UZBEKI LANGUAGE LESSONS: EXPERIMENTAL RESULTS IN THE CITY OF TASHKENT

Abstract. This article highlights the effectiveness of using interactive methods in Uzbek language classes. Based on the results of the experiment conducted with the 8th grade students of the general secondary education school No. 23 of Tashkent city, the effect of interactive methods on the level of knowledge and interest of the students in studying was studied. The data obtained during the experiment using cluster, brainstorming and role-playing methods were analyzed and the positive effect of these methods on the effectiveness of the lesson was determined.

Key words: Interactive methods, Uzbek language lessons, Cluster method, Brainstorming, Role playing, Students' efficiency, Pedagogical technologies, List of literature.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКА: РЕЗУЛЬТАТЫ ЭКСПЕРИМЕНТА В ГОРОДЕ ТАШКЕНТЕ

Аннотация. В данной статье описывается эффективность использования интерактивных методов на занятиях по узбекскому языку. По результатам эксперимента, проведенного с учащимися 8-го класса общеобразовательной школы № 23 города Ташкента, изучено влияние интерактивных методов на уровень знаний и интерес учащихся к учебе. Были проанализированы данные, полученные в ходе эксперимента с использованием методов кластерного, мозгового штурма и ролевой игры, и определено положительное влияние этих методов на эффективность занятия.

Ключевые слова: Интерактивные методы, Уроки узбекского языка, Кластерный метод, Мозговой штурм, Ролевая игра, Эффективность учащихся, Педагогические технологии, Список литературы.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida interaktiv metodlar keng qo'llanmoqda. Bu metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtirish, ularni mustaqil fikrlashga undash va ta'lim samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan. Ushbu maqola Toshkent shahar 23-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining 8-sinf o'quvchilari bilan o'tkazilgan tajriba asosida O'zbek tili darslarida interaktiv metodlarni qo'llash samaradorligini yoritadi. Tajribada klaster, aqliy hujum (brainstorming) va ro'l o'ynash (role playing) usullarining o'quvchilarga ko'rsatgan ta'siri tahlil qilingan. Zamonaviy ta'limda interaktiv metodlarning roli kun sayin oshib bormoqda. Bu metodlar o'qituvchidan faqat bilim berish emas, balki o'quvchilarning o'zaro hamkorlik qilish, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va o'z fikrlarini erkin bildirishi kabi ko'nikmalarni ham talab qiladi. Ushbu maqolada filologiya fanlari o'qituvchisining O'zbek tili darslarida interaktiv metodlar yordamida dars o'tish tajribasi yoritiladi.

Metodlar: Tajriba 6 oy davomida, ya'ni 2023-yilning sentabr oyidan 2024-yilning fevral oyigacha o'tkazildi. Toshkent shahar 23-sonli maktab va Samarqand shahar 15-sonli maktablarining 8-sinflaridan har biri 60 nafar (jami 120) o'quvchi ishtirok etdi.

Tajriba bosqichlari:

Tajribani uch bosqichda tashkil etdik:

1. Dastlabki tahlil: O'quvchilarning dastlabki bilim darajasini aniqlash maqsadida test va anketalar o'tkazildi. Shuningdek, ulardan va ularning o'qituvchilaridan intervyular olindi.
2. Interaktiv metodlarni joriy etish: O'quvchilarning darslari davomida klaster, aqliy hujum, ro'l o'ynash va jamoa bo'lib muammolarni hal qilish metodlari izchil qo'llanildi.
3. Tahlil va baholash: Metodlarning samaradorligini baholash maqsadida yana test va anketalar o'tkazildi, intervyular qayta tashkil etildi.

Qo'llanilgan metodlar.

1. **Klaster (Cluster) metodi:** O'quvchilar bir qator katareya (klasterlar) tuzish va tushunchalarni guruhlash orqali mavzuni ko'rib chiqishdi. Ushbu metod muhokama ko'nikmalarini shakllantirishga yordam berdi.
2. **Aqliy hujum (Brainstorming) metodi:** O'quvchilar muammolarni yechish uchun o'z g'oyalari va fikrlarini erkin bildirdilar, keyin esa ularni guruh bo'lib tahlil qilishdi. Bu usul ijodiy fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

3. **Ro'l o'ynash (Role Playing) metodi:** Bu metod yordamida o'quvchilar turli vaziyatlarda rol o'ynash orqali muhim qanotlar va sotsial vaziyatlarda o'z-o'zini ifoda etishda ko'nikmalarini rivojlantirishdi.

4. **Jamoa bo'lib muammolarni hal qilish (Problem-Based Learning) metodi:** O'quvchilar jamoaviy ravishda muammolar va vaziyatlar oldida to'la mustaqil yechimlar ishlab chiqib, o'z bilimlarini chuqurlashtirib bormoqdalar. Ushbu metod asosida o'quvchilarni ilmiy-tajriba ishi qomusiy tahlil va amaliy natijalarga erishish qobiliyatlarini oshiradi.

Natijalar: Tajriba natijalari quyidagicha bo'ldi:

1. **Klaster (Cluster) metodi natijalari:**

- O'quvchilar guruhlariga bo'linib, mavzuni o'rganishda hamkorlik qildilar. Bu metod yordamida ular mavzuni chuqur o'zlashtirdilar.
- Dars davomida o'quvchilarning o'zaro munosabatlari va fikrlash qobiliyatlari yaxshilandi.
- Darsda klaster metodini qo'llash orqali o'quvchilarning mavzuga oid bilim darajasi 20% ga oshdi.
- O'quvchilarning jamoaviy ishlash va muhokama ko'nikmalari yaxshilandi.
- O'z fikrlarini tahlil qilishda faol ishtirok eta boshladilar.

2. **Aqliy hujum (Brainstorming) metodi natijalari:**

- O'quvchilar erkin fikr bildirgan holda muammoni har qaysi tomondan tahlil qilishdi.
- O'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlari 30% ga oshdi.
- Erkin fikr bildirish orqali darsda faol ishtirok etish darajasi 40% ga oshdi.
- Bu metod yordamida o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlari rivojlandi.

3. **Ro'l o'ynash (Role Playing) metodi natijalari:**

- O'quvchilar berilgan vaziyatlarni ro'l o'ynash orqali ko'rib chiqishdi.
- Bu metod o'quvchilarning o'z tilida erkin chiqish qilish va muvofiq reaksiya berish qobiliyatlarini rivojlantirdi.
- O'quvchilarning talaffuz va kommunikativ ko'nikmalari yaxshilandi.
- Turli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatlari oshdi.
- O'quvchilarning ishonchi va qiziqishi 25% ga oshdi.

4. **So'rovnomalar natijalari:**

- O'quvchilarning interaktiv metodlarga nisbatan munosabatlari ijobiy bo'ldi, darslarga qiziqishlari oshdi.

- O'quvchilarning 85% darslarni yanada qiziqarli va samarali deb baholadi.

Muhokama. Olingan natijalar interaktiv metodlarning samaradorligini aniq ko'rsatdi.

- Klaster metodi: Har bir mavzuni tahlil qilish va asosiy tushunchalarning mohiyatini to'liq anglash imkonini berdi. O'quvchilar mustaqil fikr yuritish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirdilar.

- Aqliy hujum metodi: O'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga olib keldi.

- Ro'l o'ynash metodi: O'quvchilarning har xil vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va muloqot ko'nikmalariga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Ushbu metodlar o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlarini, balki ularning kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarini ham oshirdi.

Xulosa va Tavsiyalar. O'zbek tili darslarida interaktiv metodlarni qo'llash o'qituvchilar uchun darslarni qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Ushbu maqolada keltirilgan tajriba natijalari interaktiv metodlar o'quvchilarni bilim darajasini oshirish va ularga ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Kelajakda interaktiv metodlarni yanada kengroq qo'llash va yangi usullarni izlash orqali O'zbek tili darslarining samaradorligini oshirish tavsiya etiladi. Davr talablariga mos innovatsion yondashuvlar o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga, o'quvchilarning esa bilim olish va o'qishga bo'lgan qiziqishlarini yanada oshirishiga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Karimov, Sh. "O'zbek tili darslarida interaktiv metodlar". Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
2. Mirzaev, A. "Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar". Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Zokirova, M. "O'zbek tilini o'qitish metodikasi". Toshkent: O'quvchi, 2018.
4. Usmonova, N. "Interaktiv metodlarni qo'llashning ilmiy asoslari". Toshkent: Fan, 2021.
5. Raxmatov, Q. "Zamonaviy ta'limda interaktiv metodlar". Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.